

Slučaj C-438/05

Međunarodno udruženje transportnih radnika

i

Savez finskih pomoraca

Protiv

Viking Line ABP i OÜ Viking Line Eesti

(Obraćanje povodom prethodnog pitanja od strane žalbenog suda (Engleska i Wales)
(Građanski odjel))

(Pomorski promet – pravo poslovnog nastana – temeljna prava – ciljevi socijalne politike
Zajednice – kolektivne mjere sindikata protiv privatnog poduzeća – Kolektivni ugovor
koji obvezuje sprječavanje poduzeća pri registraciji broda pod zastavom druge države
članice)

Mišljenje nezavisnog odvjetnika Poiares Maduro dostavljeno 23. svibnja 2007.

Presuda Suda (Veliko vijeće), 11. prosinca 2007.

Sažetak presude

*1. Sloboda kretanja ljudi – sloboda poslovnog nastana – Odredbe Osnivačkog
ugovora – opseg*

(Čl. 43 EZ-a)

*2. Pravo Zajednice – načela – temeljna prava – pravo na poduzimanja kolektivnih
mjera – usklađenje sa zahtjevima koji se odnose na temeljna prava zajamčena
Osnivačkim ugovorom)*

(Čl. 43 EZ-a)

3. *Sloboda kretanja ljudi – sloboda poslovnog nastana – Odredbe Osnivačkog ugovora – opseg ratione personae*

(Čl. 43 EZ-a)

4. *Sloboda kretanja ljudi – sloboda poslovnog nastana – ograničenja – kolektivne mjere koje poduzima sindikat kako bi potaknuo privatna poduzeća na sklapanje kolektivnog ugovora o radu*

(čk. 43 EZ-a)

1. Na temelju pravog tumačenja članka 43 EZ-a, kolektivne mjere poduzete od sindikata ili skupine sindikata protiv privatnog poduzeća kako bi potaknuli to poduzeće na sklapanje kolektivnog ugovora, uvjeti koji obvezuju sprječavanje ostvarivanja slobode poslovnog nastana, nisu izvan opsega tog članka.

Članak 43 EZ-a se ne odnosi samo na djelovanje javnih tijela nego se proteže i na pravila bilo koje druge prirode u cilju reguliranja na kolektivan način nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti i pružanja usluga. Budući da su radni uvjeti u različitim državama članicama propisani odredbama zakona ili propisom, a ponekad i kolektivnim ugovorom ili ostalim aktima sklopljenim ili usvojenim od strane privatnih osoba, ograničavajući primjenu zabrana propisanih tim člankom prema djelovanju javnih tijela bi stvorio rizik nejednakosti u njegovoj primjeni.

Budući da se organizacija kolektivnih mjera sindikata mora smatrati obuhvaćenom od strane pravne autonomije te organizacije, koja nije osoba javnog prava, uživaju sukladno pravima sindikata koja su im odobrena, među ostalim, i nacionalnim pravom, i budući da su te kolektivne mjere zamršeno povezane s kolektivnim ugovorom koji države članice namjeravaju sklopiti, te kolektivne mjere spadaju, u principu, unutar opsega članka 43 EZ-a.

(pogledajte paragrafe 33-37, 55, operativni dio 1)

2. Pravo na poduzimanje kolektivnih mjera, uključujući i pravo na štrajk, su oba prepoznata od strane različitih međunarodnih instrumenata koje su države članice potpisale ili s kojima su surađivale, poput Europske socijalne povelje, na koju se uz to, izražajno spominju u članku 136 EZ-a, i Konvencija broj 87 koja se odnosi na Slobodu udruživanja i zaštite prava na organiziranje, usvojene 1948. od Međunarodne organizacije rada, i od instrumenata razvijenih od strane tih država članica na razini Zajednice ili u kontekstu Europske unije, poput Povelje Zajednice o temeljnim i socijalnim pravima radnika, usvojene 1989., koje se također spominju u članku 136 EZ-a, i Povelja EU-a o temeljnim pravima.

Iako to pravo, uključujući i pravo na štrajk, mora biti prepoznato kao temeljno pravo koje čini sastavni dio općih načela prava Zajednice čije poštivanje osigurava Sud, ostvarivanje tog prava ništa manje ne podliježe određenim ograničenjima. Kao što je ponovno potvrđeno člankom 28 Povelje EU o temeljnim pravima, mora se štititi u skladu s pravom Zajednice i nacionalnim pravom i praksom. U tom smislu, čak iako je zaštita temeljnih prava legitimni interes koji, u principu, opravdava ograničenja obveza nametnutih pravom Zajednice, čak i pod temeljnim pravom zajamčenim Osnivačkim ugovorom, ostvarivanje tih prava ne spada izvan opsega odredaba Ugovora i mora biti usklađen sa zahtjevima koji se odnose na prava zajamčena Ugovorom i u skladu s načelom proporcionalnosti.

Slijedi, da temeljna priroda prava na poduzimanje kolektivnih mjera ne kao što su to ponavljanja iz članka 43 EZ-a neprimjenjiva na takve mjere, pokrenuta protiv poduzeća kako bi potaknula na sklapanje kolektivnog ugovora, a uvjeti koji obvezuju sprječavanje ostvarivanja slobode poslovnog nastana.

(pogledajte paragrafe 43-47)

3. Članak 43 EZ-a je dao prava privatnim poduzećima na koja se može pozivati protiv sindikata ili skupine sindikata.

Ukidanje, kao i između država članica, prepreke slobode kretanja ljudi i slobode pružanja usluga bi bile ugrožene ako bi ukidanje državnih barijera moglo biti neutralizirano od prepreka proizašlih iz uporabe, od udruga ili organizacija koje nisu predviđene javnim pravom, svojih pravnih autonomija. Nadalje, činjenica da su određene odredbe Ugovora formalno upućene državama članicama ne sprječava istovremeno davanje prava bilo kojem pojedincu koji ima interes usklađen s navedenim obvezama. Osim toga, zabrana narušavanja temeljne slobode navedene u odredbi Ugovora je obvezna i naročito se odnosi na sve ugovore koji namjeravaju regulirati plaćeni rad kolektivno.

(pogledajte paragrafe 57-58, 66, operativni dio 2)

4. Članak 43 EZ-a se treba tumačiti u slučaju da kolektivne mjere pokušavaju potaknuti privatnog poduzeće čiji je registrirani ured u određenoj državi članici na sklapanje kolektivnog ugovora o radu sa sindikatom koji je utemeljen u toj državi i primijeniti uvjete navedene u tom ugovoru prema zaposlenicima podružnice tog poduzeća uspostavljene u drugoj državi članici, predstavljaju ograničenja u smislu tog članka.

Takvo kolektivne mjere imaju učinak činiti manje privlačnim, ili čak beznačajnim, ostvarivanje prava poslovnog nastana poduzeća, ukoliko spriječe poduzeće od uživanja jednakog postupanja u državi članici domaćinu u odnosu na ostale gospodarske operatere utemeljene u toj državi. Slično tome, takva kolektivne mjere, koje nastoje spriječiti vlasnike brodove u registriranju njihovih brodova u državi različitoj od one u kojoj je stvarni vlasnik broda državljanin, moraju se smatrati barem odgovornima za ograničavanje ostvarivanja prava poduzeća na slobodu poslovnog nastana.

Takve mjere, u principu, mogu biti opravdane iz najvažnijeg razloga javnog interesa, kao što je zaštita radnika, pod pretpostavkom da je određeno da su ograničenja prikladna za osiguranje postizanja legitimnog cilja i da prelaze granicu onoga što je nužno za postizanje tog cilja.

(pogledajte paragrafe 72-74, 90, operativni dio 3)

PRESUDA SUDA (Veliko vijeće)

11. prosinca 2007. (*)

(Pomorski promet – pravo poslovnog nastana – temeljna prava – ciljevi socijalne politike
Zajednice – kolektivne mjere sindikata protiv privatnog poduzća – Kolektivni ugovor
koji obvezuje sprječavanje poduzeća pri registraciji broda pod zastavom druge države
članice)

U slučaju C-438/05,

OBRAĆANJE povodom prethodnog pitanja članku 234 EZ-a Žalbenog suda
(Engleska i Wales) (Građanski odjel) (Ujedinjeno Kraljevstvo), odlučeno 23.
studenoga 2005., dostavljeno Sudu 6. prosinca 2005., u postupku

Međunarodno udruženje transportnih radnika,

Savez finskih pomoraca,

protiv

Viking Line ABP,

OÜ Viking Line Eesti,

SUD (Veliko vijeće)

Sastavljeno od V. Skourisa, predsjednika, P. Janna, A. Rosasa, K. Lenaerts, U.
Löhmusa i L. Bay Larsena, predsjednika vijeća, R. Schintgena (izvjestitelj), R.
Silva de Lapuerta, K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris, E. Levits i A. Ó Caoimh,
sudaca,

Nezavisni odvjetnik: M. Poiares Maduro,

Zapisničar: L. Hewlett, glavni administrator,

Uzevši u obzir pisani postupak i daljnju raspravu 10. siječnja 2007.

Nakon razmotrenih prigovora u ime:

- Međunarodnog udruženja transportnih radnika, zastupanog po odvjetnicima M. Brealey QC i M. Demetriou, prema uputama odvjetnika D. Fitzpatrick,
- Saveza finskih pomoraca, zastupanog po odvjetnicima M. Brealey QC i M. Demetriou, prema uputama odvjetnika J. Tattena,
- Viking Linea i OÜ Viking Line Eesti, zastupanog po odvjetniku M. Hoskinsu, prema uputama odvjetnika I. Rossa i J. Blackera,
- Vlade Ujedinjenog Kraljevstva, zastupanog od E. O'Neill a i po odvjetnicima D. Andersona QC, J. Swifta i S. Leea,
- Belgijske Vlade, zastupane od A. Huberta,
- Češke Vlade, zastupane od T. Bočeka,
- Danske Vlade, zastupane od J. Moldea,
- Njemačke Vlade, zastupane od M. Lumma i C. Schulze- Bahra,
- Estonske Vlade, zastupane od L. Uiboa,
- Francuske Vlade, zastupane od G. de Berguesa i O. Christmanna,
- Irske, zastupane od D. O'Hagena i od E. Fitzsimonsa i B. O'Moorea, SC, N. Traversa, BL,
- Talijanske Vlade, zastupane od I. M. Braguglija i G. Albenzija, državnog odvjetnika,
- Latvijske Vlade, zastupane od E. Balode-Buraka i K. Bārdiņa,

- Austrijske Vlade, zastupane od C. Pesendorfera i G. Hessea,
- Poljske Vlade, zastupane od J. Pietrasa i M. Koroleca,
- Finske Vlade, zastupane od E. Bygglina i A. Guimaraes-Purokoskija,
- Švedske Vlade, zastupane od A. Krusea i A. Falka,
- Norveške Vlade, zastupane od K. Waagea, K. Fløistada i F. Sejersteda,
- Komisije Europskih zajednica, zastupane od F. Benyona, J. Enegrena i K. Simonssona,

nakon saslušanja Mišljenja nezavisnog odvjetnika na sjednici 23. svibnja 2007.

donosi sljedeću

Presudu

1. Ovo obraćanje povodom prethodnog pitanja se tiče tumačenja, prvo, članka 43 EZ-a, i drugo, Uredbe Vijeća (EEZ) broj 4055/86 od 22. prosinca 1986. koja se dotiče načela slobode pružanja usluga pomorskog prijevoza između država članica i između država članica i trećih zemalja (OJ 1986 L 378, p. 1).
2. Obraćanje je upućeno s obzirom na spor između Međunarodnog udruženja transportnih radnika („ITF“) i Saveza finskih pomoraca (Suomen Merimies-Unioni ry, „FSU“) s jedne strane i Viking Line ABP („Viking“) i njegove podružnice OÜ Viking Line Eesti („Viking Eesti“) s druge strane, uzimajući u obzir stvarno ili prijeteće kolektivne mjere koje bi odvratile Viking od toga da jedno od svojih plovila registrira u Finskoj, već u drugoj državi članici.

Pravni kontekst

Pravo Zajednice

3. Članak 1(1) Uredbe br. 4055/86 predviđa:

„Sloboda pružanja usluga pomorskog prijevoza među državama članicama i između država članica i trećih zemalja primjenjuje se u odnosu na državljane država članica s poslovnim nastanom u državi članici, različitih od onih osoba kojima su te usluge namijenjene.“

Nacionalno pravo

4. Prema postupku obraćanja, članak 13 finskog ustava, koji daje svim pojedincima slobodu osnivanja sindikata i slobodu udruživanja u cilju očuvanja drugih interesa, je protumačen u smislu da dozvoljava sindikatima pokretanje kolektivnih mjera protiv poduzeća kako bi se zaštitili interesi radnika.
5. U Finskoj je, međutim, pravo na štrajk podložno nekim ograničenjima. Stoga se, prema mišljenju Vrhovnog suda Finske, ne smije oslanjati na štrajk, međuostalim, ukoliko je *contra bonos mores* ili je zabranjen prema nacionalnom pravu ili pravu Zajednice.

Spor u glavnom postupku i pitanja postavljena Sudu

6. Viking, poduzeće osnovano pod finskim zakonom, je veliki trajektni prijevoznik. Upravlja sa sedam brodova, među kojima je i *Rosella* koja, pod finskom zastavom vozi na relaciji Tallinn (Estonija) – Helsinki (Finska).
7. FSU je Savez finskih pomoraca koji broji oko 10 000 članova. Posadu *Roselle* čine članovi FSU-a. FSU se pripojio ITF-u, što je Međunarodno udruženje transportnih radnika, sindikata čije je sjedište u Londonu u Ujedinjenom Kraljevstvu. ITF broji ukupno 600 sindikata u 140 različitih država.
8. Prema zahtjevu obraćanja jedno od glavnih načela politike ITF-a je politika „Pogodne zastave registracije broda“. Primarni ciljevi te politike su, s jedne strane, uspostava izvorne veze između zastave broda i državljanstva vlasnika i, s druge strane, zaštititi i poboljšati uvjete pomoraca na FOC brodovima. ITF smatra

da je brod registriran pod zastavom registracije broda kada se stvarno vlasništvo i kontrola broda nalaze u državi različitoj od one pod čijom zastavom je dotični brod registriran. U skladu s ITF-ovom politikom samo udruženja koja su osnovana u državi stvarnog vlasništva imaju pravu sklopiti kolektivni ugovor u odnosu na dotične brodove. FOC kampanja se provodi bojkotom i drugim mjerama solidarnosti među radnicima.

9. Toliko dugo dok *Rosella* plovi pod finskom zastavom, Viking obvezuju finski zakon i uvjetima iz kolektivnog ugovora platiti posadi plaću koja je jednaka onima koje se isplaćuju u Finskoj. Estonske plaće posade su niže od finskih. *Rosella* je pretrpjela gubitak kao posljedicu direktne konkurencije estonskih brodova koji voze istu rutu s nižim troškovima plaće. Kao alternativu prodaje broda, Viking je zatražio u listopadu 2003. promjenu registracije zastave broda na način da brod registrira u Estoniji ili Norveškoj, kako bi bio u mogućnosti sklopiti novi kolektivni ugovor sa sindikatom utemeljenim u jednoj od tih država.
10. U skladu s finskim zakonom, Viking je o svojim planovima obavijestio FSU i posadu *Roselle*. Za vrijeme sastanaka među strankama, FSU je dao do znanja da je protiv takvih planova.
11. 4. studenoga 2003. je FSU poslao e-mail ITF-u koji se odnosio na plan promjene zastave *Roselli*. U mailu je dalje pisalo: „da je *Rosella* stvarno vlasništvo u Finskoj i kako zbog toga FSU i dalje ima pravo pregovarati s Vikingom.“ FSU je zamolio ITF da proslijedi obavijest na sva svoja udruženja i zahtijeva od njih da ne ulaze u nikakve pregovore s Vikingom.
12. 6. studenoga 2003. ITF je poslao okružnicu („ITF okružnica“) na sve svoje članove zahtijevajući od njih da se suzdrže započinjanja pregovora s Vikingom ili Viking Eestiom. Od članova se zahtijevalo da se pridržavaju tih preporuka zbog načela solidarnosti među sindikatima i zbog sankcija koje im prijete ukoliko se ne bi pridržavali te okružnice.

13. Važeći ugovor o posadi za *Rosellu* je istekao 17. studenoga 2003. i zbog toga FSU nije, od tog datuma, više bio pod obvezom industrijskog mira prema finskom pravu. Nadalje, obavijestio je Viking o štrajku zahtijevajući od njega povećanje posade za osmero ljudi, a s druge strane, odustanak od promjene zastave *Roselli*.
14. Viking je razmotrio zahtjev za povećanjem posade za osmero ljudi, ali odbio odustati od promjene registracije zastave broda.
15. FSU još nije bilo spreman složiti se s produljenjem ugovora koji se dotiče povećanja posade i pismom 18. studenoga 2003. je ukazalo na to da bi na takvo produljenje jedino pristali uz dva uvjeta: prvi, da se Viking bez obzira na moguću promjenu *Roselline* zastave, obveže da će nastaviti pridržavati finskog prava, kolektivnog ugovora o pregovaranju, općeg ugovora i ugovora o povećanju posade na *Roselli*, drugi, da potencijalna promjena registracije zastave neće dovesti do otpuštanja radnika bilo kojeg pod finskom zastavom plovećeg broda u vlasništvu Vikinga, ili do promjene radnih uvjeta bez suglasnosti radnika. U izjavama za medije je FSU opravdao svoj stav potrebom za zaštitom finških poslova.
16. 17. studenoga 2003. je Viking je pokrenuo pravni postupak pred radnim sudom u Finskoj i zatražio izjavu o tome kako je za razliku od stava FSU-a, ugovor o posadi i dalje obvezujući za stranke. Temeljem toga što ugovor o posadi ističe, FSU je obavijestio u skladu s finskim Zakonom o medijaciji industrijskih sporova da namjerava pokrenuti štrajk u vezi s *Rosellom* 2. prosinca 2003.
17. 24. studenoga 2003. je Viking saznao za ITF-ovu okružnicu. Idući dan je pokrenuo postupak pred prvostupanjskim sudom u Helsinkiju u Finskoj, kojim traži zaustavljanje planiranog štrajka. Pripremno ročište je određeno za 2. prosinca 2003.
18. Prema mišljenju dotičnog suda, FSU je bio potpuno svjestan činjenice da je njegov glavni zahtjev, da u slučaju promjene zastave broda posada treba biti zaposlena prema uvjetima koje postavlja finsko pravo i primjenjivi kolektivni

- ugovor, što bi se pokazalo za promjenu zastave broda besmislenim, budući da cijeli smisao promjene zastave broda treba omogućiti Vikingu smanjenje troškova plaća. Nadalje, posljedica promjene zastave broda *Roselle* u Estoniju bi bila da Viking ne bi, barem u odnosu prema *Roselli*, više mogao tražiti državnu pomoć koju Finska Vlada daje brodovima koji su registrirani pod finskom zastavom.
19. U tijeku postupka mirenja se Viking prvo obvezao, u početnoj fazi, kako promjena zastave broda neće uključivati otpuštanja. Budući da FSU unatoč tome nije odustao od štrajka, je Viking okončao spor 2. prosinca 2003. prihvaćajući zahtjeve sindikata i obustavu sudskih postupaka. Štoviše, obvezao se ne započinjati promjenu registracije zastave broda prije 28. veljače 2005.
 20. 1. svibnja 2004. je Republika Estonija postala članicom Europske unije.
 21. Budući da je *Rosella* i dalje trpjela gubitke, Viking je ustrajao u svojoj namjeri da promijeni zastavu broda u Estoniju. S obzirom da je ITF-ova kružnica ostala na snazi, na temelju činjenice da je ITF nije nikada povukao, zahtjev upućen udruženjima od ITF u vezi s *Rosellom* je ostao na snazi.
 22. 18. kolovoza 2004. je Viking podigao tužbu pred Visokim sudom pravde Engleske i Walesa, Queen's Bench Division (trgovački sud) (Ujedinjeno Kraljevstvo) zahtijevajući od njega da izrekne presudu kako su mjere ITF-a i FSU-a suprotne članku 43 EZ-a, da naredi povlačenje okružnice ITF-a i da naredi FSU da ne krši prava koja Viking uživa prema pravu Zajednice.
 23. Odlukom 16. lipnja 2005. taj je sud odobrio formu zahtjeva koju je zatražio Viking, na temelju toga da stvarne i prijeteeće mjere ITF-a i FSU-a predstavljaju ograničenje slobode poslovnog nastana suprotno članku 43 EZ-a, u alternativni bi, predstavljao nezakonito ograničenje slobode kretanja radnika i slobode pružanja usluga pod člankom 39 i 49 EZ-a.
 24. 30. lipnja 2005. su ITF i FSU uložili žalbu pred dotičnim sudom. Uz podršku svojoj žalbi su tražili, međuostalim, da pravo sindikata na poduzimanje kolektivnih mjera kako bi zaštitili radna mjesta postane temeljno pravo odobreno

Poglavljem XI Ugovora o EZ-u, a posebno, članka 136 EZ-a, prvog stavka koji propisuje da Zajednica i države članice, imajući na umu temeljna socijalna prava poput onih navedenih u Europskoj socijalnoj povelji potpisanoj u Torinu 18. listopada 1961. i u 1989. u Povelji Zajednice o temeljnim i socijalnim pravima radnika, imati za svoj cilj promicanje zapošljavanja, poboljšanje uvjeta života i rada, i tako omogućiti njihovo usklađivanje dok se poboljšanje odražava na ispravnu socijalnu zaštitu, dijaloga između uprave i radnika, razvoj ljudskih resursa s ciljem trajno visoke zaposlenosti i borbe protiv isključenosti.

25. Raspravljalo se da su preporuke Europske socijalne povelje i Povelje Zajednice o temeljnim i socijalnim pravima radnika pripojeni zahtjevu prava na štrajk prepoznatog od tih pravnih instrumenata. Nadalje, sindikati su imali pravo poduzeti kolektivne mjere protiv poslodavca utemeljenog u državi članici u nastojanju da ga nagovore ne odseliti dio ili cijelo poduzeće u drugu državu članicu.
26. Postavlja se pitanje je li namjera Ugovora zabrana mjera sindikata tamo gdje mu je cilj zaštititi poslodavca u ostvarivanju njegovog prava poslovnog nastana iz gospodarskih razloga. Analogijom sudskih odluka koje se tiču Poglavlja VI Ugovora (slučaj C-67/69 *Albany* [1999] ECR I-5751; spojeni slučajevi C-180/98 i C-184/98 *Pavlov i ostali* [2000] ECR I-6451; i slučaj 222/98 *Van der Woude* [2000] ECR I-7111) raspravlja se da se Poglavlje III Ugovora i članci koji se odnose na slobodu kretanja ljudi i usluga ne primjeni na „prave mjere sindikata“.
27. U tim okolnostima, s obzirom na to da ishod slučaja ovisi o tumačenju prava Zajednice, žalbeni sud (Engleska i Wales) (Građanski odjel) je odlučio zastati s postupkom i uputiti sljedeća pitanja Sudu povodom prethodnog pitanja:

Opseg odredaba slobode kretanja

- (1) Ukoliko sindikat ili savez sindikata poduzima kolektivne mjere protiv privatnog poduzeća na način da zahtijeva od poduzeća sklapanje kolektivnog ugovora sa sindikatom u određenoj državi članici što ima za rezultat besmisleni promjenu

registracije zastave broda u drugu državu članicu za poduzeće, spada li takva mjera izvan opsega članka 43 EZ-a ili Uredbe br. 4055/86 na temelju EZ-ove socijalne politike, međuostalim, Poglavlja XI Ugovora o EZ-u i posebice s analogijom obrazloženja Suda u...*Albany* (paragrafi 52-64)?

Izravni horizontalni učinak

- (2) Imaju li članak 43 EZ-a i Uredba br. 4055/86 izravni horizontalni učinak na način da daju prava privatnim poduzećima na koja se oni mogu pozivati protiv druge privatne stranke, posebice, sindikat ili savez sindikata u smislu kolektivnih mjera tog sindikata ili saveza sindikata?

Postojanje ograničenja slobode kretanja

- (3) Ukoliko sindikat ili savez sindikata poduzme kolektivne mjere protiv privatnog poduzeća kako bi zahtijevao od tog poduzeća sklapanje kolektivnog ugovora sa sindikatom u određenoj državi članici, koji ima za posljedicu besmisleni promjenu registracije zastave broda u drugu državu članicu, predstavlja li ta mjera ograničenje u smislu članka 43 EZ-a i Uredbe br.4055/86?
- (4) Je li politika saveza sindikata koja propisuje da bi brodovi trebali biti registrirani u državi u kojoj se nalazi stvarno vlasništvo i kontrola broda kako bi sindikati u toj državi članici gdje se nalazi stvarno vlasništvo broda imali pravo sklopiti kolektivni ugovor o tom brodu, izravno diskriminatorno, neizravno diskriminatorno ili nediskriminatorno ograničenje pema članku 43 EZ-a i Uredbi br. 4055/86?
- (5) U određivanju je li kolektivna mjera sindikata ili saveza sindikata izravno diskriminatorno, neizravno diskriminatorno ili nediskriminatorno ograničenje prema članku 43 EZ-a ili Uredbe br. 4055/86, je li određivanje tih mjera subjektivna namjera sindikata ili mora nacionalni sud odrediti njihov predmet pozivajući se isključivo na objektivne učinke te mjere?

Osnivanje/usluge

- (6) Ukoliko je matična tvrtka utemeljena u državi članici A namjerava poduzeti akt osnivanja na način da promijeni registraciju zastave broda u državu članicu B kako bi bila vođena od jedne postojeće podružnice koja joj je u punom vlasništvu u državi članici B i koju upućuje i kontrolira matična tvrtka:
- (a) stvara li prijeteca ili stvarna kolektivna mjera sindikata ili saveza sindikata koji bi nastojali gore navedene promjenu učiniti besmislenom ograničenje na pravo poslovnog nastana matične tvrtke prema članku 43 EZ-a i
 - (b) nakon promjene registracije zastave broda, je li podružnica ovlaštena pozivati se na Uredbu br. 4055/86 u odnosu na odredbe usluga iz države članice B u državu članicu A?

Opravdanost

Izravna diskriminacija

- (7) Ako je kolektivna mjera sindikata ili saveza sindikata izravno diskriminatorno ograničenje prema članku 43 EZ-a ili Uredbi br. 4055/86, može li, u principu, biti opravdana na temelju iznimke javnog poretka navedene u članku 46 EZ-a na osnovi:
- (a) prihvaćanja da je kolektivna mjera (uključujući i pravo na štrajk) temeljno pravo zajamčeno pravom Zajednice, i/ili
 - (b) zaštite radnika?

Politika ITF-a: objektivna opravdanost

- (8) Pogađa li primjena politike saveza sindikata koja propisuje da brodovi trebaju biti registrirani u državi u kojoj se nalazi stvarno vlasništvo i kontrola broda kako bi sindikati u toj državi članici gdje se nalazi stvarno vlasništvo broda imali pravo sklopiti kolektivni ugovor o tom brodu, poštenu ravnotežu među temeljnim socijalnim pravom na pokretanje kolektivne mjere i slobode za uspostavu i

pružanje usluga, i je li objektivno opravdano, primjereno, proporcionalno i usklađeno s načelom uzajamnog priznavanja?

Mjere FSU-a: objektivna opravdanost

(9) Ukoliko:

- matična tvrtka u državi članici A posjeduje brod koji je registriran pod zastavom države članice A i pruža trajektni prijevoz države članice A i države članice B koristeći taj brod;
- matična tvrtka hoće preregistrirati brod u državu članicu B kako bi stekla povoljnije radne i poslovne uvjete zapošljavanja nego u državi članici A;
- matična tvrtka u državi članici A ima u potpunosti posjeduje podružnicu u državi članici B te upućuje i kontrolira tu podružnicu;
- namjerava se da podružnica jednom kad bude registrirana u državi članici B preuzme poslovanje broda s posadom iz države članice B te da za to ima pokriće kolektivnog ugovora koji je ispregovaran s ITF-om i udružen sa sindikatom države članice B;
- brod će i dalje ostati u stvarnom vlasništvu matične tvrtke, a biti iznajmljen podružnici,
- brod će i dalje pružati trajektne usluge između država članica A i B na dnevnoj bazi;
- sindikat države članice A poduzima kolektivne mjere kako bi zatražio od matične tvrtke i/ili podružnice sklapanje kolektivnog ugovora s njim u kojem će biti postavljeni radni i poslovni uvjeti koji su prihvatljivi sindikatu države članice A te koji će se primjenjivati na posadu broda čak i nakon što preregistriraju brod što će cijeli postupak učiniti besmislenim za matičnu tvrtku,

pogađa li ta kolektivna mjera poštenu ravnotežu među temeljnim socijalnim pravom na pokretanje kolektivne mjere i slobode za uspostavu i pružanje usluga, i je li objektivno opravdano, primjereno, proporcionalno i usklađeno s načelom uzajamnog priznavanja?

(10) Bi li promijenilo odgovor na pitanje 9 ako je matična tvrtka u svoje ime i ime svih u istu grupu pripadajućih tvrtki obećao pred jednim sudom kako promjena registracije broda neće utjecati na poslovni odnos radnika (poduzeće se ne bi obvezalo za produženje ugovora na određeno ili spriječilo bilo kakvo pregrupiranje bilo kojeg zaposlenika pod jednakim radnim i poslovnim uvjetima)?

Postavljena pitanja

Uvodna razmatranja

28. Mora se imati u vidu, da u skladu s ustaljenom sudskom praksom, u kontekstu suradnje Suda s nacionalnim sudovima predviđenom člankom 234 EZ-a, je isključeno za nacionalni sud pred kojim se odvija spor, i koji mora pretpostaviti odgovornost za naknadnu sudsku odluku, kako bi odredio u svjetlu određenih okolnosti slučaja ustanovio oboje – potrebu za prethodnim pitanjem kako bi bio u stanju donijeti presudu i relevantnost pitanja koja upućuje Sudu. Međutim, sud si je zadržao pravo da nema nadležnost nad prethodnim pitanjem postavljenim od nacionalnog suda u kojem je vrlo očito, međuostalim, da tumačenje prava Zajednice koje taj sud traži nije u nikakvoj vezi sa stvarnim činjenicama glavne tužbe ili u vezi s njim ukoliko je problem hipotetski (pogledajte slučaj C-415/93 *Bosman* [1995] ECR I-4921 i slučaj C-350/03 *Schulte* [2005] ECR I-9215, paragraf 43).

29. U dotičnom slučaju se, obraćanje povodom prethodnog pitanja tiče tumačenja, prvo, odredaba Ugovora o slobodi poslovnog nastana, i drugo, Uredbe br.4055/86 primjenjujući načelo slobode pružanja usluga pomorskog prijevoza.

30. Međutim, s obzirom da se pitanje slobode pružanja usluga može pojaviti tek nakon promjene registracije *Roselle* predviđenog Vikingom, i budući da, na dan kad su pitanja postavljena Sudu brod još nije bio preregistriran, obraćanje povodom prethodnog pitanja je hipotetsko i kao takvo nedopušteno u odnosu na tumačenje Uredne br. 4055/86.
31. Pod tim okolnostima pitanja koja je postavio nacionalni sud mogu biti odgovorena samo u prema tumačenju članka 43 EZ-a.

Prvo pitanje

32. U prvom pitanju, nacionalni sud zapravo pita mora li se članak 43 EZ-a tumačiti u smislu da kolektivna mjera poduzeta od strane sindikata ili saveza sindikata protiv poduzeća kako bi utjecali na poduzeće da sklopi kolektivni ugovor s njima, pod uvjetima koji bi ga odvratili od ostvarivanja slobode poslovnog nastana, izlazi izvan opsega tog članka.
33. Moramo imati na umu da se, prema već ustaljenoj sudskoj praksi, članci 39 EZ-a, 43 EZ-a i 49 EZ-a ne primjenjuju samo na mjere javnih tijela nego se proširuju i na pravila bilo koje druge prirode u cilju reguliranja na kolektivan način nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti i pružanja usluga (pogledajte slučaj 36/74 *Walrave i Koch* [1974] ECR 1405, paragraf 17; slučaj 13/76 *Donà* [1976] ECR 1333, paragraf 17; *Bosman*, paragraf 82; spojeni slučajevi C-51/96 i C-191/97 *Deliège* [2000] ECR I-2549, paragraf 47; slučaj C-281/98 *Angonese* [2000] ECR I-4139, paragraf 31; slučaj C-309/99 *Wouters i ostali* [2002] ECR I-1577, paragraf 120).
34. Budući da su radni uvjeti u različitim državama članicama propisani odredbama zakona ili propisom, a ponekad i kolektivnim ugovorom ili ostalim aktima sklopljenim ili usvojenim od strane privatnih osoba, ograničavajući primjenu zabrana propisanih tim člankom prema djelovanju javnih tijela bi stvorio rizik nejednakosti u njegovoj primjeni (pogledajte, analogno, *Walrave i Koch*, paragraf 19; *Bosman*, paragraf 84; *Angonese*, paragraf 33).

35. U dotičnom slučaju, se treba istaknuti, prvo, da se organizacija kolektivnih mjera sindikata mora smatrati obuhvaćenom pravnom autonomijom te organizacije, koja nije osoba javnog prava, uživati prava sindikata koja su im odobrena, među ostalim, i nacionalnim pravom.
36. Drugo, kao što FSU i ITF predočavaju, kolektivne mjere kao što su ove u glavnom postupku, koje mogu biti zadnje sredstvo sindikata kako bi uspješno ostvarivao svoj zahtjev kolektivnog uređivanja posla zaposlenika Vikinga, moraju se smatrati izrazito povezanima s kolektivnim ugovorom koji FSU zahtijeva.
37. Slijedi da je kolektivna mjera poput ove opisane u prvom pitanju postavljenom od nacionalnog suda, spada u biti unutar opsega članka 43 EZ-a.
38. To se razmatranje uopće ne dovodi u pitanje brojnim argumentima koje su dali FSU, ITF i određene države članice koje uložile prigovore Sudu kako bi podržale suprotna gledišta navedena u prijašnjem paragrafu.
39. Kao prvo, Danska Vlada podnosi argumente da je pravo poslovnog nastana, pravo na štrajk i pravo na uvođenje zaštite, spadaju izvan opsega temeljnog prava navedenog u članku 43 EZ-a jer u vezi s člankom 137(5), dopunjenim Ugovorom iz Nice, Zajednica nema ovlasti reguliranja tih prava.
40. U tom smislu je opravdano istaknuti da, čak u područjima koja spadaju izvan opsega ovlasti prava Zajednice, su države članice i dalje slobodne, u principu, postaviti uvjete koji uređuju postojanje i ostvarivanje tih prava, činjenica ostaje, da ostvarujući tu ovlast, se država članica mora uskladiti s pravom Zajednice (pogledajte, analogno, u vezi sa socijalnom sigurnošću, slučaj C-120/95 *Decker* [1998] ECR I-1831; paragrafi 22 i 23, i slučaj C-158/96 *Kohll* [1998] ECR I-1931, paragrafi 18 i 19, u vezi s direktnim oporezivanjem, slučaj C-334/02 *Komisija protiv Francuske* [2004] ECR I-2229, paragraf 21, i slučaj C-446/03 *Marks & Spencer* [2005] ECR I-10837, paragraf 29).

41. Nadalje, činjenica da se članak 137 EZ-a ne primjenjuje na pravo na štrajk ili pravo na uvođenje zaštite na način da isključuje kolektivne mjere poput onih navedenih u glavnom postupku u zahtjevu iz članka 43 EZ-a.
42. Dalje, prema prigovorima Danske i Švedske Vlade, pravo na poduzimanje kolektivnih mjera, uključujući i pravo na štrajk, predstavljaju temeljno pravo, koje kao takvo izlazi iz opsega članka 43 EZ-a.
43. U tom smislu treba se podsjetiti kako oboje, pravo na poduzimanje kolektivnih mjera, uključujući i pravo na štrajk, predstavljaju različite međunarodne instrumente koje su države članice potpisale ili s kojima su surađivale, kao što su Europska socijalna povelja potpisana u Torinu 18. listopada 1961. – koju se više izrazilo kroz članak 136 EZ-a – Konvencija Br. 87 koja se tiče slobode udruživanja i prava na zaštitu organiziranja, usvojena 9. srpnja 1948. od Međunarodne organizacije rada – i instrumenti koji su razvijeni od strane država članica na razini Zajednice ili u kontekstu Europske unije, kao što je Povelja Zajednice o temeljnim i socijalnim pravima radnika usvojena na sastanku Europskog vijeća održanog u Strasbourgu 9. prosinca 1989., koji se također spominje u članku 136 EZ-a, i Povelja EU-a o temeljnim pravima proglašena u Nici 7. prosinca 2000. (OJ 2000 C 364, p. 1).
44. Iako, pravo na poduzimanje kolektivnih mjera, uključujući i pravo na štrajk, mora biti prepoznato kao temeljno pravo koji čini sastavni dio općih načela prava Zajednice čije poštivanje jamči Sud, ostvarivanje tog prava može biti ništa manje nego predmet određenih ograničenja. Kao što je potvrđeno člankom 28 Povelje EU-a o temeljnim pravima, ta prava se imaju štititi u skladu s pravom Zajednice, nacionalnim pravom i praksom. Uz to, kao što očito proizlazi iz paragrafa 5 ove presude, prema finskom pravu se na pravo na štrajk ne može pozivati, naročito, tamo gdje je štrajk *contra bonos mores* ili zabranjen nacionalnim pravom ili pravom Zajednice.
45. U tom smislu, Sud je već zauzeo stajalište da zaštita temeljnih prava u opravdanom interesu, u načelu, opravdava ograničenje obveze određene pravom

- Zajednice, čak i one zaštićene temeljnim pravom zajamčenim Ugovorom, poput sloboda kretanja dobara (pogledajte slučaj C-112/00 *Schmidberger* [2003] ECR I-5659, paragraf 74) i slobode kretanja usluga (pogledajte slučaj C-36/02 *Omega* [2004] ECR I-9609, paragraf 35).
46. Međutim Sud je smatrao kako ostvarivanje temeljnih prava u *Schmidbergeru* i *Omegi* što su sloboda izražavanja i sloboda okupljanja i poštivanja ljudskog dostojanstva, ne izlaze izvan opsega odredaba Ugovora i smatrao je da takva ostvarivanja moraju biti u skladu sa zahtjevima koji se odnose na prava zaštićena prema Ugovoru primjenjujući načelo proporcionalnosti (pogledajte, u tom slučaju, *Schmidberger*, paragraf 77 i *Omega*, paragraf 36).
47. Slijedi iz navedenoga da je temeljna priroda prava na kolektivne mjere nisu takve kao što su one navedene u članku 43 EZ-a – neprimjenjive na predmet u glavnom postupku.
48. Konačno, FSU i ITF ističu da se razmatranje Suda u *Albanyju* treba analogno primijeniti u slučaju u glavnom postupku, budući da su određena ograničenja slobode poslovnog nastana i slobode pružanja usluga svojstvene kolektivnim mjerama razmatranim u kontekstu kolektivnih pregovora.
49. U tom smislu, treba se primijetiti da je u paragrafu 59 u *Albanyju*, smatrajući kako su određena ograničenja konkurencije svojstvena kolektivnim ugovorima između organizacija koje predstavljaju poslodavce i radnike, Sud je unatoč tomu smatrao da bi ciljevi socijalne politike izneseni u takvim ugovorima bili ozbiljno narušeni kada bi uprava i radnici bili predmet članka 85(1) Ugovora o EZ-u (sada, članak 81(1)EZ-a) kada se zajednički žele usvojiti mjere za poboljšanje uvjeta rada i zapošljavanja.
50. Sud je iz toga zaključio, u paragrafu 60 *Albanyja*, kako ugovore sklopljene u kontekstu kolektivnih pregovora između uprave i radnika u ostvarivanju tih ciljeva treba, po svojoj prirodi i namjeni, smatrati da izlaze izvan opsega članka 85(1) Ugovora.

51. Sud mora istaknuti, međutim, da se ta objašnjenja ne mogu primijeniti u kontekstu temeljnih sloboda izraženih u Poglavlju III Ugovora.
52. Suprotno tvrdnjama FSU-a i ITF-a, ne može se uzeti u obzir da je svojstveno u ostvarivanju prava sindikata i prava na kolektivnu mjeru da će te temeljne slobode u određenoj mjeri biti pristrane.
53. Nadalje, činjenica da ugovor ili mjera izlaze iz opsega odredaba Ugovora o konkurenciji to ne znači da ugovor ili mjera izlazi iz opsega odredaba Ugovora o slobodi kretanja ljudi i usluga budući da se ta dva seta odredaba trebaju primijeniti na različite okolnosti (pogledajte, u tom slučaju, slučaj C-519/04 P *Meca-Medina i Majcen protiv Komisije* [2006] ECR I-6991).
54. Konačno, Sud je smatrao da uvjeti kolektivnog ugovora ne izlaze iz opsega odredaba Ugovora o slobodi kretanja ljudi (slučaj C-15/96 *Schöningh-Kougebetopoulou* [1998] ECR I-47; slučaj C-35/97 *Komisija protiv Francuske* [1998] ECR I-5325; i slučaj C-400/02 *Merida* [2004] ECR I-8471).
55. U svjetlu gore navedenog, odgovor na prvo pitanje glasi da se članak 43 EZ-a treba tumačiti u smislu, u načelu, da kolektivna mjera sindikata ili saveza sindikata protiv poduzeća kako bi potaknula poduzeće na sklapanje kolektivnog ugovora, pod uvjetima koji su u stanju odvratiti od ostvarivanja slobode poslovnog nastana, ne izlaze izvan opsega tog članka.

Drugo pitanje

56. U tom pitanju, dotični sud želi znati daje li članak 43 EZ-a prava privatnim poduzećima na koja se ona mogu pozivati protiv sindikata ili saveza sindikata.
57. Kako bi odgovorio na to pitanje, sud bi želio istaknuti da je jasno iz sudske prakse da ukidanje, kao i među državama članicama, da bi se ograničenja slobode kretanja ljudi i slobode pružanja usluga nagodila ako bi ukidanje barijera države neutralizirala ograničenja kao posljedice te prakse, od strane organizacija i udruga koje nisu tijela javnog prava, nego svoje vlastite pravne autonomije (*Walrave i*

Koch, paragraf 18; *Bosman*, paragraf 83; *Deliège*, paragraf 47; *Angonese*, paragraf 32; i *Wouters i ostali*, paragraf 120).

58. Nadalje, Sud je odlučio, prvo, da činjenica da određene odredbe Ugovora formalno upućene državama članicama ne sprječava da se daju prava pojedincu kad istovremeno ima interes koji je usklađen s tim navedenim obvezama, i drugo da je zabrana pristranih temeljnih prava navedenih u odredbama Ugovora, koji je obvezatan prema prirodi stvari, primjenjuje na neki način u svim ugovorima kojima je svrha regulirati kolektivni rad (pogledajte, u tom slučaju, 43/75 *Defrenne* [1976] ECR 455, paragrafi 31-39).
59. Takva razmatranja se moraju primijeniti i u članku 43 EZ-a koji sadržava temeljnu slobodu.
60. U dotičnom slučaju, moramo imati na umu da, kao što je očito iz paragrafa 35 i 36 dotične odluke, je kolektivna mjera koju su poduzeli FSU i ITF ima za cilj sklapanje ugovora koji treba nadzirati kolektivni rad zaposlenika Vikinga, i, da su ta dva sindikata organizacije koje nisu tijela javnog prava nego ostvaruju pravnu autonomiju koja im je dana na temelju nacionalnog prava.
61. Slijedi, da se članak 43 EZ-a mora protumačiti u smislu da, u okolnostima kao što su ove u glavnom postupku, primjene privatnog poduzeća protiv sindikata ili saveza sindikata.
62. Takvo tumačenje također podržava i sudska praksa Ugovornih odredba o slobodi kretanja dobara, iz čega je očito da ograničenja prije mogu biti posljedica djelovanja pojedinca ili grupe pojedinaca nego posljedica djelovanja države (pogledajte, slučaj C-265/95 Komisija protiv Francuske [1997] ECR I-6959, paragraf 30, i *Schmidberger*, paragraf 57-62).
63. Tumačenje navedeno u paragrafu 61 u dotičnoj presudi se također ne dovodi u pitanje zbog činjenice što je navedeno ograničenje u postupku pred nacionalnim sudom izvire iz ostvarivanja prava zajamčenog finskim nacionalnim pravom, kao što je u ovom slučaju, pravo na kolektivnu mjeru, uključujući i pravo na štrajk.

64. Mora se dodati, suprotno tvrdnjama, naročito, za ITF, da ne proizlazi iz sudske prakse Suda navedeno u paragrafu 57 dotične presude da se to tumačenje pojavljuje samo u quasi javnim organizacijama ili u udruženjima koja ostvaruju nadzorni zadatak te imaju quasi zakonodavne ovlasti.
65. Ne postoji naznaka u sudskoj praksi koja može pravomoćno poduprijeti razmatranje da se primjenjuje samo na udruženja ili organizacije koje ostvaruju nadzorne zadatke ili imaju quasi zakonodavne ovlasti. Nadalje, mora se istaknuti uz ostvarivanje njihovih nezavisnih ovlasti, sukladno njihovim sindikalnim pravima, pregovaranje sa zakonodavcima ili profesionalnim organizacijama uvjete zaposlenja i plaće radnika, sindikati sudjeluju i u sastavljanju ugovora kako bi regulirali kolektivni plaćeni rad.
66. U svjetlu tih razmatranja odgovor na drugo pitanje je da je članak 43 EZ-a omogućava dodjelu prava privatnom poduzeću na koja se može pozvati protiv sindikata ili saveza sindikata.

Treće – deseto pitanje

67. Na ta pitanja, koja se zajedno mogu protumačiti, nacionalni sud zapravo pita Europski sud pravde je li zajednička mjera poput dotične u glavnom postupku ograničenje u smislu članka 43 EZ-a, a ako je tako, u kojoj se mjeri takva mjera može opravdati.

Postojanje ograničenja

68. Sud mora prvo naglasiti, kao što je to učinio u bezbroj slučajeva, da je sloboda poslovnog nastana jedno od temeljnih načela Zajednice i da odredbe Ugovora jamče da ta sloboda ima izravan učinak do kraja prijelaznog razdoblja. Te odredbe osiguravaju da pravo poslovnog nastana u drugoj državi članici ne samo za državljane Zajednice nego i za poduzeća ili tvrtke iz članka 48 EZ-a (slučaj 81/87 *Daily Mail i General Trust* [1988] ECR 5483, paragraf 15).

69. Nadalje, sud je razmatrao da, iako su odredbe Ugovora koje se odnose na slobodu poslovnog nastana i izravna im je namjena da osigura stranim državljanima i tvrtkama jednaki tretman u gostujućoj državi članici kakav uživaju i njihovi državljani, također zabranjuju matičnoj državi članici ometanje poslovnog nastana u drugoj državi članici svojim državljanima ili tvrtki koja je osnovana pod njezinim zakonodavstvom što je također unutar definicije iz članka 48 EZ-a. Prava zajamčena člancima 43 i 48 EZ-a bi bila beznačajna ako bi matična država članica mogla zabraniti poduzećima odlazak kako bi se poslovno nastanile u drugoj državi članici (*Daily Mail i General Trust*, paragraf 16).
70. Kao drugo, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, definicija poslovnog nastana u smislu tih članaka Ugovora uključuje stvarnu potragu za ekonomskom aktivnošću kroz stalnu uspostavu u drugoj državi članici na neodređeno vrijeme i registracija broda ne može biti odvojena od ostvarenja slobode poslovnog nastana gdje je brod u uporabi sredstva za obavljanje gospodarske djelatnosti koja uključuje stalnu ustanovu u državi registracije (slučaj C-221/89 *Factortame i ostali* [1991] ECR I-3905, paragrafi 20-22).
71. Sud je iz toga zaključio da uvjeti za registraciju ne moraju predstavljati ograničenje slobode poslovnog nastana u smislu članka 43 EZ-a i 48 EZ-a (*Factortame i ostali*, paragraf 23).
72. U dotičnom slučaju, prvo, nije dvojbeno da je kolektivna mjera poput one sporne od FSU-a ima manje privlačan ili beskoristan učinak, kako je i sam nacionalni sud naglasio, Vikingovo ostvarenje prava slobode poslovnog nastana, u jednakoj mjeri brani oboma, Vikingu i njegovoj podružnici Viking Eestiju, uživanje istog tretmana u gostujućoj državi članici poput ostalih gospodarskih operatera utemeljenih u toj državi članici.
73. Drugo, kolektivne mjere poduzete kako bi implementirale ITF-ovu politiku suzbijanja korištenja pogodne zastave za registraciju broda, imaju za cilj, primarno, kao što je jasno iz ITF-ovih prigovora, zabraniti vlasnicima brodova registriranje svojih brodova u državi članici koja je različita od one u kojoj su

stvarni vlasnici tih brodova državljani, se moraju smatrati najmanje odgovornima za ograničavanje Vikingovog ostvarivanja prava na slobodu poslovnog nastana.

74. Slijedi da kolektivna mjera poput ove u glavnom postupku predstavlja ograničenje slobode poslovnog nastana u smislu članka 43 EZ-a.

Opravdanost ograničenja

75. Očito je iz sudske prakse Suda da je ograničenje slobode poslovnog nastana prihvatljivo samo ako provodi zakonitu namjeru usklađenu s Ugovorom i opravdanu prisilnim razlozima javnog interesa. No, čak i kad bi to bio slučaj i dalje ne bi bilo prikladno za osiguranje postizanja cilja i ne bi smjelo ići preko onoga što je dovoljno za postizanje cilja (pogledajte, međuostalim, slučaj *C-55/94 Gebhard* [1995] ECR I-4165, paragraf 37, i *Bosman*, paragraf 104).

76. ITF, podržan naročito od strane Njemačke Vlade, Irske i Finske Vlade tvrdi da su dotična ograničenja u glavnom postupku opravdana, s obzirom da su nužne kako bi osigurale zaštitu temeljnog prava prepoznatog prema pravu Zajednice, a njihov cilj je zaštititi prava radnika, koja predstavljaju prisilan razlog javnog interesa.

77. U tom smislu se mora primijetiti da je pravo na kolektivnu mjeru za zaštitu radnika zakonit interes, koji u načelu, opravdava ograničenje jedne od temeljnih sloboda zajamčene Ugovorom (pogledajte, u tom slučaju, *Schmidberger*, paragraf 74) i zaštita radnika je jedna od prisilnih razloga javnog interesa prepoznata od Suda (pogledajte, međuostalim spojene slučajeve *C-369/96* i *C-376/96 Arblade i ostali* [1999] ECR I-8453, paragraf 36; slučaj *C-165/98 Mazzoleni i ISA* [2001] ECR I-2189, paragraf 27; i spojene slučajeve *C-49/98*, *C-50/98*, *C-52/98* do *C-54/98* i *C-68/98* do *C-71/98 Finalarte i ostali* [2001] ECR I-7831, paragraf 33).

78. Mora se dodati, da sukladno članku 3(1)(c) i (j) EZ-a aktivnosti Zajednice ne ubrajaju samo „unutarnje tržište karakterizirano zabranom, kao među državama članicama, ograničenja slobode kretanja dobara, ljudi, usluga i kapitala“ nego i „politiku u socijalnoj sferi“. Članka 2 EZ-a navodi da Zajednica ima svoj zadatak,

međuostalim, promicanje „harmoniziranog, uravnoteženog i održivog razvoja ekonomskih aktivnosti“ i „visoki stupanj zapošljavanja i socijalne zaštite“.

79. Budući da Zajednica nema samo gospodarski nego i socijalni smisao, prava navedena u odredbama Ugovora koje se tiču slobode kretanja dobara, ljudi, usluga i kapitala moraju biti uravnotežena protiv ciljeva socijalne politike, koji uračunavaju, kako je očito iz prvog paragrafa članka 136 EZ-a, međuostalim, poboljšane životne i radne uvjete, kao i mogućnost njihove harmonizacije dok se poboljšanje uređuje, pravilna socijalna zaštita i dijalog između uprave i radnika.
80. U dotičnom slučaju je na nacionalnom sudu da odredi jesu li ciljevi objavljeni od FSU-a i ITF-a u smislu kolektivne mjere koju su započeli kako bi ostvarili zaštitu radnika.
81. Prvo, što se tiče kolektivne mjere koju je poduzeo FSU-a, čak i da se ta mjera - namijenjena zaštiti radnih mjesta i uvjetima zapošljavanja članova tog sindikata odgovorna za negativno utjecanje preregistracije *Roselle* – može na prvi pogled razumno smatrati mjerom zaštite radnika, takvo stajalište više ne bi bilo moguće kada bi se ustanovilo da dotična radna mjesta i uvjeti zapošljavanja nisu bili ugroženi ili pod ozbiljnom prijetnjom.
82. To bi bio slučaj, naročito, ako bi se dogodilo da poduzeće na koje se poziva nacionalni sud u desetom pitanju, s pravne strane, obvezujući kao i uvjeti kolektivnog ugovora i kad bi bila takve prirode koja bi jamčila radnicima da bi zakonske odredbe bile usklađene i s uvjetima kolektivnog ugovora koji uređuje njihov ugovoreni radni odnos.
83. U mjeri u kojoj točan pravni opseg treba pripasti poduzeću kao što je ono navedeno u pitanju 10 nije jasno iz zahtjeva obraćanja, je li na nacionalnom sudu da odredi jesu li radna mjesta ili uvjeti zapošljavanja članova tog sindikata koji su odgovorni za utjecaj preregistracije *Roselle* ugroženi ili pod ozbiljnom prijetnjom.
84. Ako bi, nakon propitkivanja, nacionalni sud došao do zaključka da su u slučaju pred njim radna mjesta ili uvjeti zapošljavanja članova FSU-a kojima prijete

- negativnom učincima preregistracije Roselle stvarno ugrožena ili pod ozbiljnom prijetnjom, tada bi trebalo ispitati je li kolektivna mjera FSU-a prikladna za osiguravanje postizanja obavljenih ciljeva odnosno da ne prekoračuje ono što je nužno kako bi se postigao taj cilj.
85. U tom smislu, se mora istaknuti da, čak iako je konačno na nacionalnom sudu, koji mora imati isključivu nadležnost za procjenjivanje činjenica i tumačenje nacionalnog prava, mora odrediti da li i u kojoj mjeri se takva kolektivna mjera susreće sa zahtjevima, Europski sud pravde, koji se poziva kako bi dao odgovore od koristi nacionalnom sudu, može pružiti smjernice, utemeljene na spisu iz glavnog postupka i na pisanim i usmenim primjedbama koje su mu upućene, kako bi omogućio nacionalnom sudu da donese presudu u određenom mu dodijeljenom slučaju.
86. Što se tiče primjerenosti mjere FSU-a za postizanje ciljeva iz slučaja u glavnom postupku, treba imati na umu da je zajedničko stajalište da kolektivna mjera, kao i kolektivni pregovori i kolektivni ugovori, može, u određenim okolnostima slučaja, biti jedan od mnogih načina na koji sindikati štite interese svojih članova (Europski sud za ljudska prava, *Syndicat national de la police belge protiv Belgije*, 27. listopada 1975., serija A, broj 19, i *Wilson, National Union of Journalists i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2. srpnja 2002., 2002-V, § 44).
87. U skladu s pitanjem ide ili ne dotična kolektivna mjera u glavnom postupku preko onoga što je nužno kako bi se postigao određeni cilj, na nacionalnom je sudu da ispita, u načelu s jedne strane, je li, prema odredbama nacionalnog prava, kolektivni ugovor pravno primjenjiv na mjeru FSU i je li FSU imao na raspolaganju druge načine koji bi bili manje restriktivni za slobodu poslovnog nastana koji bi doveli do uspješnog sklapanja kolektivnog ugovora s Vikingom, a s druge strane, je li sindikat iscrpio sva ostala sredstva prije pokretanje takve mjere.
88. Kao drugo, u odnosu na kolektivne mjere kojima je bio cilj osigurati implementaciju dotične politike ITF-a, mora se naglasiti da, u mjeri u kojoj takva

politika navodi vlasnike brodova da ne mogu registrirati svoje brodove u državi različitoj od one u kojoj su stvarni vlasnici brodova državljani, ograničenja slobode poslovnog nastana od takvih mjera ne mogu biti objektivno opravdana. Iako, kako naglašava nacionalni sud, je cilj takve politike isto tako zaštititi i poboljšati uvjete pomoraca i uvjete njihovog zapošljavanja.

89. Međutim, kako to proizlazi iz spisa podnesenog Sudu, u kontekstu svoje politike suzbijanja korištenja pogodnih zastava registracije broda, od ITF se zahtijeva, kad bude zapitan od jednog od svojih članova, pokretanje solidarne akcije protiv stvarnih vlasnika brodova koji su registrirani u državi različitoj od one u kojoj je stvarni vlasnik broda državljanin, bez obzira je li ili nije vlasnikovo ostvarivanje prava slobode poslovnog nastana odgovorno za štetan učinak na posao ili uvjete zapošljavanja. Stoga, kao što je Viking tvrdio tijekom saslušanja bez proturječja ITF-u u tom smislu, politika zadržavanja prava na kolektivne pregovore sindikatima države u kojoj je stvarni vlasnik broda ujedno i državljanin, također je primjenjivo i na državu u kojoj je brod registriran koja jamči radnicima viši stupanj socijalne zaštite od onoga koji bi uživali u prvoj državi.

90. U svjetlu tih razmatranja, odgovor na pitanja 3-10 je da se članak 43 EZ-a mora tumačiti u smislu da je kolektivna mjera poput ove u glavnom postupku, koja želi navesti poduzeće čiji je ured registriran u datoj državi članici na sklapanje kolektivnog ugovora o radu sa sindikatima utemeljenima u toj državi i na primjenu uvjeta navedenih u ugovoru prema zaposlenicima podružnice tog poduzeća utemeljene u drugoj državi članici, predstavlja ograničenje u smislu tog članka. Ograničenje, načelno, može biti opravdano prisilnim razlogom javnog interesa, kao što je zaštita zaposlenika, pod pretpostavkom da utvrđeno je li ograničenje primjereno za osiguranje postizanja legitimnog cilja i ne prelazi okvire onoga što je potrebno za postizanje tog cilja.

Troškovi

[Potpisi]